

Hva vil det si å kunne et ord?

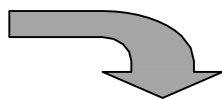
- **Formell** kunnskap = uttale, lytte (skrive)
- **Syntaktisk** kunnskap = bruke på rett sted i setningen, kjenne syntaktiske implikasjoner av ordet
- **Semantisk** kunnskap = betydning(er) av ordet
- **Pragmatisk** kunnskap = hvilke situasjoner passer det å bruke ordet («to rom, kjøkken og dass»)

(...) tekster som inneholder klare signaler om hva ordet betyr – og dermed er lette å forstå – ikke nødvendigvis er de som fører til den beste ordlæringen, snarere tvert i mot. (Golden 2000:121)

Ordlæring – en møysommelig prosess

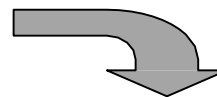
Forståelsesprosessen

Sammenlikne
Analysere orddeler
Bruke kontekst
Slå opp i ordbok
Spørre noen

Lagringsprosessen

Assosiere
Relatere
Finne domener/felt
eller strukturelle
likheter

Gjenfinningsprosessen

Bruke «portene» som ble laget i lagringsprosessen; jo flere "porter", desto større sjanse for å finne ordet fort

Fra reseptivt ordforråd ...

til produktivt ordforråd

Inndeling av vokabular

Ordklasser

Leksemer (etymologisk betydningslikhet, for eksempel ordfamilier)

Semantiske forbindelser:

- semantiske hierarkier
- semantiske felt
 - assosiasjoner og denotasjoner
 - synonymmer og antonymer

Ordlaging

å male

<https://thumbs.dreamstime.com/b/painting-wall-roller-15293583.jpg>

en maler

<https://thumbs.dreamstime.com/b/painter-painting-wall-happy-young-male-41059866.jpg>

en maling

<https://thumbs.dreamstime.com/b/paints-1492159.jpg>

et maleri

<https://thumbs.dreamstime.com/b/van-gogh-irises-painting-24283718.jpg>

Ordlaging - substantiv

SUFFIKS	KJØNN	EKSEMPLER
-er:	EN	maler (å male), lærer (å lære), dommer (en dom)
-ning:	EI/EN	bygning (å bygge), sykling (å sykle), trening (å trene)
-ing:	EI/EN	bygging (å bygge), vasking (å vaske), maling (å male)
-eri:	ET	maleri (å male), broderi (å brodere), frieri (å fri)
-else	EN	forelskelse (å forelske), hendelse (å hende)
-iker:	EN	alkoholiker (alkohol), logiker (logikk)
-dom:	EN	fattigdom (fattig), rikdom (rik), barndom (et barn), ungdom (ung), alderdom (en alder)
-sel:	EN	trivsel (å trives), hørsel (å høre)
-skap:	EN	vitenskap (å vite/en viten), galskap (gal)
-het:	EN/EI	frihet (fri), likhet (lik), kjærlighet (kjærlig)
-nad:	EN	søknad (å søke), kostnad (å koste)
-tøy:	ET	kjøretøy (å kjøre), strikketøy (å strikke), syltetøy (å sylte)

Ordlaging adjektiv

- -aktig: *grønnaktig* = som er grønn på en måte
- -bar: *lesbar* = som er mulig å lese, *bærbar* = som er mulig å bære
- -ete: *steinete* = som har mange steiner
- -ig/-lig: *blodig* = som ser ut som blod eller har mye blod, *ungdommelig* = som ser ut som en ungdom, *spiselig* = som det er mulig å spise
- -messig: *helsemessig* = som gjelder helsa
- -som: *arbeidsom* = som er flink til å arbeide, *hjelpsom* = som er flink til å hjelpe
- -ær: *visjonær* = som har mange visjoner, *stasjonær* = som er på en stasjon
- -iv: *produktiv* = som produserer mye

Ordfamilier

grunnform	DOM	KJÆR	TVIL
substantiv	en dom	en kjæreste	en tvil
	en dommer	en kjærlighet	en tviler
	en dømming		
verb	å dømme		å tvile
	å bedømme		å betvile
	å fordømme		
adjektiv eller adverb	dømmende	kjær	tvilsom
	bedømmende	kjærlig	tvilende
	fordømmende		tvilt
	dømt		betvilt
	fordømt		
	bedømt		

...På den andre siden, kan vi ikke være grunn til å utvide ekstremisme, nasjonalisme og terrorisme ideer på grunn av at vi nekter å bli overvåket.

(Fra deltakertekst til *Test i norsk – høyere nivå*. Oppgave: Må vi godta å bli overvåket på internett?)

Semantiske forbindelser

kjerring tante hore
husmor hestpetre jente skreppe
dronningdame frøken venninne
jomfru babe prinsesse
kjei rivjern kone
frue

Kjerneord

Spasiale verb					Mentale verb				Modale verb
plassering	forflytning/ overgang	eiendom	produksjon	verbal kommunikasjon	persepsjon	kognisjon	emosjon	vurdering	
være	gå	ha	gjøre	si	se	tenke	håpe	synes	kunne
ligge	komme	få	lage	fortelle	høre	tro	ønske	like	skulle
sitte	reise	ta	grave	spørre	kjenne	vite	sørge	mislike	ville
stå	sette	gi	sage	samtale	smake	anta	frykte	rose	måtte
bo	legge	kjøpe	hamre	snakke	lukte	forstå	glede	mene	burde
vente	bli	selge	sy	rope	merke	huske	lengte	vurdere	...
...	føle	...	elske	...	

(Viberg (1983, 1988, 1990, 1992) etter Golden 2000:44ff)

BOB: betydning, ordklasse, bøyning

Men varmen **ser** ikke **ut til å nå** Vestlandet, og i hvert fall ikke De britiske øyene og Island. Heller ikke **vestlige Frankrike** eller **vestlige Spania** og Portugal **får del i** den varme våren.

(VG mandag 6.4.)

å se ut til
å nå
vestlige Frankrike
vestlige Spania
å få del i

Hva **betyr** ordet/uttrykket? (Har du hørt det før? I hvilken sammenheng da?)

Hvilken **ordklasse** er det? Og om det er et uttrykk, hvilket av ordene i uttrykket må vi bøye?

Hvordan blir ordet **bøyd**?

(Kan du bruke ordet i ei ny setning?)

Grammatikk

determinativer leddsetninger
verb
adjektiv subjunksjoner substantiv
ordstilling adverb

Cecilie Carlsen (red.)

NORSK PROFIL

Det felles europeiske rammeverket
spesifisert for norsk.
Et for

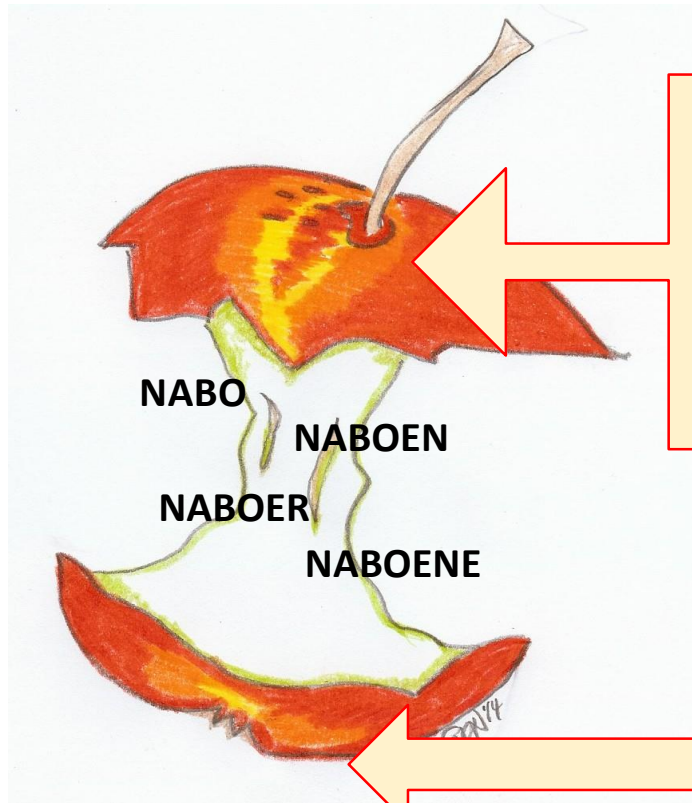
Oversikt over RLD-beskrivelser for norsk

- i BESTEMTHETSMARKERING I ENKLE SUBSTANTIV-
FRASER
- ii TEMPUS
- iii SUBJEKTSTVANG
- iv. SYNTAKS
- v. MODALITET
- vi ORDFORRÅDETS BREDDE/OMFANG
- vii ORDFORRÅDETS DYBDE/KONTROLL
- viii KOHERENS OG KOHESJON
- ix TYPISKE BINDEORD
- x FEILMENGDE OG FEILMØNSTER

FEILMENGDE OG FEILMØNSTER - en spesifisering for norsk

C2	<i>Ingen beskrive/se jo religg er.</i>
C1	<ul style="list-style-type: none">• Den skriftlige produksjonen er gjennomgående korrekt.• Det er fremdeles noen kommafeil, og en og annen usystematis k feil (glipp).
B2	<ul style="list-style-type: none">• Den skriftlige produksjon er i liten grad preget av formelle feil.• I det store og hele har kandidaten god kontroll over språkets fonnsidc.• Det er fremdeles noen bøyningfeil og gale ordvalg, i tillegg til en del kommafeil.
B1	<ul style="list-style-type: none">• Den skriftlige produksjon er fremdeles preget av en god del fonnelle feil, men likevel markant mindre hyppig enn i tekstene på A2-nivå.• Det er særlig bøyningfeil, rettskrivingsfeil og gale ordvalg som gjør seg gjeldende.
A2	<ul style="list-style-type: none">• Den skriftlige produksjon er preget av en god del formelle feil, og i et omfang som skiller tekstene klart fra tekstene på nivåene over.• Den viktigste feiltypen er bøyningfeil, men det er også en rekke rettskrivingsfeil, gale ordvalg og en del overflødige ord.
A1	<i>ingen beskrivelse fhretigger.</i>

Substantivfrasen

Kvantorer: alle, begge, noen, tre ...

Determinativer: min, mine, din, dine, vår, våre, sin, sine, hennes, hans, deres, den, denne, de, disse, mange, alle, noen, ingen, hvilken, hvilke ...

Adjektiv: god, gode, hyggelig, hyggelige, ny, nye ...

Determinativer: min, mine, din, dine, vår, våre, sin, sine, hennes, hans, deres

Adledd: i borettslaget, fra før av, som er bortreist